Український дім

Освітньо-пізнавальний часопис про Україну та українців діаспори

Число 1 (111) 2022 рік

Видання Центру гуманітарної співпраці з українською діаспорою Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

http://www.ndu.edu.ua/index.php/ua/tsentr-gumanitarnoji-spivpratsi-z-ukrajinskoyu-diasporoyu/vidannya-ukrajinskij-dim

Христос Воскрес! Воістину воскресне Україна!

В Аргентині помолилися за мир в Україні

Боже Великий, Боже Всесильний! Ми, грішні діти Твої, у покорі сердець наших, приходимо до Тебе і схиляємо голови наші.

Отче! Прости провини наші та провини батьків, дідів і прадідів наших. Прийми нині, благаємо Тебе, щиру молитву нашу і подяку нашу за безмежне милосердя Твоє до нас. Вислухай наші молитви і прийми благання змучених сердець наших. Благослови нашу Батьківщину Україну, волю та щастя їй дай.

Премилосердний Господи, усім, хто вдається до Тебе з благанням, ласку Твою подай.

За вдовиць, за сиріт, за калік і немічних, і за тих, що Твого Милосердя та допомоги Твоєї потребують.

З'єднай нас усіх в єдину велику Христову сім'ю, щоб усі люди, як брати, славили Величне ім'я Твоє завжди, і нині, і повсякчас, і на віки вічні. Амінь.

Кривавий «рускій мір»

Українська держава має захистити громадян від ідеології «руского міра», який за своєю суттю є ідеологією нацизму.

Про це в ефірі національного телемарафону заявив предстоятель Православної церкви України, митрополит Київський і всієї України Епіфаній.

«Сьогодні ми отримали дві звістки – радісну про те, що звільнено Київщину, але ми отримали також і жахливі кадри вбивств мирного населення. Це важко навіть пояснити і збагнути – як це вбивають мирних жителів, невинних людей, дітей. І це ще й виправдовують, тому що ми говоримо про ідеологію так званого «руского міра», співтворцем якої і духовним натхненником є очільник московської патріархії Кіріл Гундяєв. Сьогодні ми чули про те, що російський народ є миролюбивим, і чуємо знову про народи Святої Русі. Але ідеологія «руского міра», як бачимо, виправдовує вбивства, насильство, війну, і тому ця ідеологія «руского міра» нарівні з ідеологією нацизму повинна бути відкинутою і засудженою», – наголосив Епіфаній.

Він додав, що це церква, що благословляє терор, благословляє вбивати практично своїх вірних, тому що в Україні до цього часу є багато прихожан російської православної церкви.

«І тому зараз держава покликана захистити українців від впливу цієї ідеології «руского міра» – подібно до того, як були заборонені проросійські канали, що впливали на свідомість українців, також заборонені партії у Верховній Раді. А зараз ми говоримо не про заборону, а про захист українського населення від впливу цієї ідеології. Тому ми покликані захистити українців від подальшого цього інституційного впливу, який має московський патріархат в Україні, бо вони нерозривно пов'язані з російською православною церквою і є її частиною», – сказав митрополит.

Епіфаній констатував, що московський патріархат обмежується мовчанням, там не виправдовують, але й не засуджують війну. Але такі речі, що ми зараз бачимо в Україні, можна порівняти тільки з нацизмом, підкреслив предстоятель ПЦУ.

24 лютого росія розпочала новий етап війни проти України, ворог здійснює масовані обстріли й бомбардування мирних українських міст та сіл. На боротьбу із загарбниками піднявся весь народ України, ЗСУ та Сили територіальної оборони зупинили наступ ворога та завдають йому великих втрат.

Акція «порожніх візочків» під посольством рф у Канаді

Унаслідок збройної агресії російської федерації в Україні загинула 161 дитина.

Як передає Укрінформ, про це повідомляє в Телеграмі Офіс генерального прокурора з посиланням на дані ювенальних прокурорів.

«Станом на ранок 4 квітня 2022 року більше 425 дітей постраждали в Україні внаслідок збройної агресії російської федерації. 161 дитина загинула та 264 поранено», – ідеться в повідомленні.

Ці дані не є остаточними, оскільки триває робота з їх встановлення в місцях ведення активних бойових дій, на тимчасово окупованих та звільнених територіях, зокрема в місті Маріуполі, на окремих територіях Київської, Чернігівської та Луганської областей.

Наразі, за офіційно встановленими даними, найбільше постраждало дітей у Київській області – 75, Донецькій – 78, Харківській – 59, Чернігівській – 49, Миколаївський – 34, Луганській – 31, Запорізькій – 22, Херсонській – 29, Сумській –16, Житомирській – 15, у Києві – 16.

Повідомляється, що 2 квітня під час обстрілів російськими загарбниками м. Вугледар Донецької області поранено 9-річну дитину. 3 квітня внаслідок обстрілу Харкова поранення дістали троє дітей. За даними ОГП, через бомбардування та обстріли пошкоджено 869 закладів освіти. 83 з них зруйновано повністю. Як повідомляв Укрінформ, 3 квітня лікарі НДСЛ «Охматдит» дістали уламок російського снаряда з голови 13-річної дівчинки з Миколаївщини.

Дорогі Земляки!

З тривогою слідкую за подіями, що відбуваються в Україні. Путін завжди твердив, що не збирається наступати, і я надіялася, що, може, якраз наступу не буде. Не тому що я йому вірила, а тому що, може, він потерпав і тримав двері відкриті на випадок, коли б виявилося занадто ризиковано, щоб завжди могти сказати, що він зовсім не збирався нападати. Але тепер тої надії майже не залишилося. Деякі держави, включно з Канадою, повивозили свої війська. Не хотять втручатися в збройну сутичку. Як казав «Чудасій»: «Для вас світ – це людкість, справедливість і зрозуміння. А для мене світ – це байдужість до ближнього».

Хоч всі добре знають, що Україна ще не встигла «вбратися в пір'я» після Януковича, також знають, що Україна тримає Москву в Азії і тому вони безпечні. За обіцянку шанувати кордони України, коли Україна здала ядерну зброю, уже давно забули. Сумно.

Тримайтеся!

У думках завжди з Вами,

Мирослава

Лист надійшов 22 лютого 2022 року з Канади в Центр гуманітарної співпраці з українською діаспорою від Мирослави Гец, котра народилася в Ніжині 25 січня 1937 року. Її мама, майбутня письменниця Ольга Мак, навчалася в нас на мовно-лінгвістичному факультеті, а батько Вадим Дорошенко викладав мовознавство.

Пам'ятаємо про Крути

З нагоди Дня пам'яті героїв Крут відбулася низка заходів: круглий стіл «Крути як символ незборимості українського народу», командно-штабна гра «КІБЕРДЖУРА – КРУТИ» на базі АСУВ «Славутич» НУОУ ім. Івана Черняховського, IV Всеукраїнська наукова конференція «Крути: проблеми державотворення від доби Української революції (1917–1921 років)», також охочі могли взяти участь у щорічних пам'ятних заходах на меморіалі Героїв Крут у с. Пам'ятне Ніжинського району (залізнична станція «Крути»). Організаторами були: Інститут української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського, Ніжинський державний університет імені М. Гоголя, Національний координаційний центр кібербезпеки ради національної безпеки і оборони України, Національний університет оборони України імені І. Черняховського, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут, Львівський державний ліцей імені Героїв Крут, Крутівська територіальна громада, Ніжинська міськрайонна благодійна організація «Благодійний фонд "Ніжен"», Мережева громадська організація «Міжнародна академія геоінформатики».

У вітальному слові до учасників конференції «Крути: проблеми державотворення від доби Української революції (1917–1921 років)» ректор Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя Олександр Самойленко зауважив, що, на жаль, агресивні плани рф щодо України не змінилися з часів бою під Крутами, тому нам потрібно робити відповідні висновки. Якими пророчими виявилися його слова...

Емоційний відгук викликав виступ провідної археографині ІУАД імені М. С. Грушеського НАН України Тетяни Котенко, яка розповідала про те, як сприймає сучасна молодь України культ «Героїв Крут». Очевидно, що є прогалини у сфері національно-патріотичного виховання в деяких школярів, оскільки, ще й досі з боку молоді транслюється знецінення бою під Крутами, також трапляється повне нерозуміння принципів та пріоритетів Крутянських Героїв. А це вже нова генерація, яка народилася за часів незалежності.

Прикладом меценатства є один із напрямків діяльності українських кооператорів за часів революції (1917–1923 рр), про що розповідала докторка історичних наук, професорка ІУАД імені М. С. Грушевського НАН України Валентина Піскун. Вона стверджує, що розвиток кооперативів став підґрунтям для національно-визвольної боротьби. До 1920 року на Наддніпрянщині було відкрито чимало шкіл за рахунок кооперативів. Серед провідників українського кооперативного руху були: д-р Кость Левицький, Борис Мартос, Кость Матієвич, Христофор Барановський, Сергій Бородаєвський та інші.

Доктор історичних наук, професор кафедри ісорії України НДУ імені Миколи Гоголя Євген Луняк розповів про знайомство з онукою офіцера армії УНР Зіновія Ямкового Марі-Франц Клер. У минулому пані Клер була доценткою кафедри літератури в Ліоні, тепер вона мешканка Провансу, присвятила себе письменницькій діяльності. Століття тому її бабусю Марію Добровольську з містечка Липовець та дідуся Зиновія Ямкового з села Синарна революція і більшовицька окупація закинули аж до Франції. Марі-Франц Клер згадує, як у дитинстві гостювала в них у місті Саргінін, і там лунала українська мова, це був справжнісінький осередок України в Лотарингії. 2021 року вийшов україномовний переклад книги пані Клер «П'ять циній для мого незнайомця» («Cinq Zinnias pour mon inconnu»).

Андрій Глухенький, завідувач відділу наукових досліджень печер та пам'яток археології Національного архітектурно-історичного заповідника «Чернігів стародавній», доповідав про Валерія Сарану. Цей громадський діяч був борцем за незалежність України в XX столітті, став першим головою Чернігівської краєвої організації Народного руху України, був одним із засновників Чернігівського обласного товариства української мови імені Т. Шевченка. 29 січня 1991 року Валерій Сарана очолював делегацію Народного Руху на першому публічному вшануванні подвигу Героїв Крут. Тоді встановили березовий хрест на невеликому кургані.

Конференція згуртувала науковців із різних куточків України. Виголошені доповіді були цікаві як для широкого загалу, так і для істориків, зокрема, для тих, які досліджують період національно-визвольниз змагань. Наприклад, були вузькопрофільні теми, що стосувалися тонкощів військової справи: «Кіннота армії Української Народної Республіки у війні з радянською Росією 1920 р.», повідомляв Андрій Науменко, кандидат історичних наук, провідний спеціаліст відділу морально-психологічного забезпечення та зв'язків з громадськістю Київського обласного територіального центру комплектування та соціальної підтримки. Натомість аспірант кафедри історії України Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя Володимир Баров дослідив роль військових річкових флотилій в рядянсько-польській війні 1920 року. Кандидат історичних наук, науковий співробітник Ніжинського краєзнавчого музею імені Івана Спаського Петро Моціяка пояснив, чому 1918 року Чехословацький легіон не підтримав Центральну раду.

Пам'ятні заходи відбулися не тільки на материковій Україні, а й у діаспорі. У Світовому конґресі українців наголосили, що подвиг українських курсантів, студентів і гімназистів є однією з найбільш легендарних сторінок української історії та прикладом героїчного подвигу в ім'я України та її незалежності. Герої Крут надихають український народ на боротьбу за свободу своєї країни, на опір гібридній агресії ворожого сусіда.

30 січня Українська громада Канберри та Сіднея (Австралія) вшановувала Героїв Крут в Українському православному центрі міста Канберра, про це повідомило Посольство України в Австралії. У дописі йдеться, що настоятель Свято-Миколаївської Української Православної Церкви Канберри отець Михайло Соломко відслужив пам'ятну панахиду за загиблими Героями Крут і закликав зберігати пам'ять про подвиг українських юнаків. «Сьогодні, як і понад століття тому, наш північний сусід знову намагається захопити нашу державу, проводячи збройну агресію. Тому шануймо і пам'ятаймо своїх Героїв, та будьмо вдячні захисникам, які сьогодні дають відсіч ворогу на передовій», – зауважили в Посольстві.

Ушановували загиблих у бою під Крутами і в Ризі. Охочі, серед яких був і Посол України в Латвії Олександр Міщенко, зібралися біля пам'ятника Тарасові Шевченку в центрі міста. Засновниця та режисерка-постановниця Ризького українського народного театру Марія Семенова прочитали вірші, присвячені подвигу Героїв Крут.

Дарія БОБРИК

ЮВІЛЕЇ

Біографічні епізоди як велич особистості

Через 140 років від дня народження і 50 після смерті Іван Огієнко залишається актуальним для сучасників. У цьому нас переконує його життєпис, представлений доктором філологічних наук, професором Миколою Тимошиком у лекції «12 епізодів із життя Івана Огієнка» за підтримки Інституту національної пам'яті в день народження видатного українця 14 січня.

«Якщо уважно простежити за біографією митрополита Іларіона, напрошується висновок про фатальні обставини його життя, що повторювалися із завидною періодичністю – приблизно щоп'ять років.

Чи випадковими були ті систематичні випробування долі? Чи ті падіння були запрограмовані наступними черговими злетам – від бідного напівсироти до професора, ректора, міністра, тимчасового голови Українського уряду, митрополита, першоієрарха однієї з потужних у світі українських церков? – запитував лектор і відповідав: – Господь вручив цьому чоловікові важкий хрест і час від часу перевіряв, чи захоче і чи зможе він донести його до кінця».

Розшифровуючи, з'ясовуючи, досліджуючи і переосмислюючи біографію Івана Огієнка, професор Тимошик накладав її на власне життя і життя тих людей, котрі вважають себе українським народом. Діяльність Огієнка була і залишається сьогодні мірилом патріотизму, відданості Божому покликанню. Нам ще треба дотягнутися до його духовних українських вершин.

З університету Св. Володимира його витісняли тричі. Уперше – через несплату за навчання. Удруге і втретє – фактично за «сєпаратістскіє настроєнія», за співпрацю з Б. Грінченком та М. Грушевським на просвітянській ниві. А за активну журналістську діяльність у перших українських газетах «Громадська думка» та «Рада», де друкує низку статей під рубрикою «Вчімося рідної мови», йому, відміннику аспірантури, ставлять лише «задовільно» за… науковий звіт і знову попереджають про виключення.

Після лютневої революції в Росії 1917 року молодий викладач історії і філології приват-доцент повністю зрусифікованого Київського університету Св. Володимира Іван Огієнко відважується на рішучий громадянський крок: починає викладати студентам свої дисципліни українською мовою. Такий вчинок схвально зустріли студенти і різко засудила антиукраїнська професура. Огієнка звільнили з цього університету, але він не припинив своєї боротьби. Був у числі ініціаторів формування спеціальної депутації до гетьмана П. Скоропадського з клопотанням про необхідність українізувати Київський університет. Рішенням Гетьманату в серпні 1918 року створили перший Український Державний Університет.

17 серпня 1918 року уряд П. Скоропадського ухвалює рішення про заснування ще одного українського державного університету – у Кам'янець-Подільському – і відряджає туди Огієнка для організації роботи, пов'язаної з відкриттям і становленням нового навчального закладу. Університет на західному порубіжжі УНР, що його волею долі очолив молодий професор, став першим реальним навчальним закладом в Україні, створеним справді українською владою. Досі такі виші відкривала тут чужинська влада для денаціоналізації українців: Харківський, Київський і Одеський – російська, Львівський – польська, Чернівецький – австрійська.

Усередині грудня 1918 уряд Директорії УНР запрошує Івана Огієнка на посаду міністра освіти. Учений після тривалих вагань погоджується на переїзд до Києва за умови, що посаду ректора, становленню якого він віддав так багато сил, залишає за собою.

Початок осені 1919 року приніс Огієнкові нові клопоти. Рішенням Голови Директорії Симона Петлюри з 15 вересня його призначено міністром культів, з подачі якого підпорядковане відомство перейменовано на міністерство сповідань.

Мало хто з діячів українського відродження може похвалитися своєю затребуваністю та результативністю на високих державних посадах упродовж короткого часу спресованих доленосних подій, що випали на долю Огієнка. Він автор сценарію Свята Злуки 22 січня 1919 року. Виконувач голови уряду УНР з 15 листопада 1919 року по липень 1920-го. Ініціатор Томосу для УАПЦ, перекладач Біблії українською мовою.

Його подвижницьке служіння українській справі до останніх днів довгого і важкого життя дратувало совєтську владу. Ім'я Івана Огієнка було заборонене для публічного використання в Україні в будь-якому контексті – у пресі, на радіо, телебаченні. У численних розтиражованих агітках йому начіплювали такі політичні ярлики: «петлюрівський міністр», «варшавський утриманець Пілсудського», «літературний денщик Скоропадського і фашистський запроданець», «запроданець-іуда в рясі митрополита». Він – у списку десяти найнебезпечніших осіб для комуністичного режиму. Влада паплюжила це ім'я, тому що боялася його неординарних наукових текстів з історії української мови, національної культури, церкви. Вони на корені підрізали фальшиві радянські ідеологеми про «спільний генетичний стовбур» українців і росіян, про так звану вторинність, меншовартість українців. Концептуально вони ламали багато усталених стереотипів і щодо періодизації та етапів розвитку української історії, що перекочували із сталінського курсу ВКП(б) у численні радянські підручники та монографії.

Бібліографія наукових, публіцистичних та художніх праць ученого, за неповними даними, складає понад тисячу одиниць. Його науковий і творчий спадок активно досліджує і публікує професор Микола Тимошик. Їх перелік сьогодні становить 21 том у проєкті «Запізніле вороття». Ще окремо видані 5 книг авторства Івана Огієнка і 5 Миколи Тимошика про Івана Огієнка. Це тільки половина віднайденого архіву,

що зберігається сьогодні у Вінніпезі. Канадська сторона не хоче повертати їх в Україну, тому що й сьогодні не виконані заповіти Івана Огієнка. Чи можемо ми стверджувати, що держава наша є вільною і вільною є її церква? І ще один рядок із заповіту, що його процитував Голова Фундації імені митрополита Іларіона (Огієнка) Микола Тимошик: «На чолі української держави має стати лише така особа, яка глибоко проникнута релігійними й історичними традиціями».

Послухати лекцію можна за покликанням: https://www.youtube.com/watch?v=NEfzUtf7x2s

Надія ОНИЩЕНКО

КОНФЕРЕНЦІЇ

Ніжинський текст у літературі

Це вже друга Всеукраїнська науково-практична конференція «Літературна творчість представників Ніжинської вищої школи: гуманітарний дискурс», що її організовує і проводить кафедра літератури, методики її навчання, історії культури та журналістики спільно з Навчально-науковим інститутом філології, перекладу та журналістики в Гоголівському виші. Торік учасники першої погодилися з тезою доктора філологічних наук, професора Павла Михеда про те, що ми маємо ніжинський текст у літературі. У нас є твори Миколи Гоголя, Євгена Гребінки, Пантелеймона Куліша, що безпосередньо або опосередковано пов'язані з Ніжином. Цьогоріч керівник Гоголезнавчого Центру доповів про діяльність очолюваного ним закладу, наукові розвідки якого оприлюднюються у випусках «Гоголезнавчих студій».

У рік 210-ліття від дня народження Євгена Гребінки з'ясувалося, що його творчість ще мало досліджена, хоча залишається на часі. Цікаву доповідь про особливості її інтерпретації зробила кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри літератури, методики її навчання, історії культури та журналістики Гоголівського вишу Оксана Капленко. Її колега, кандидатка філологічних наук, доцентка цієї ж кафедри Ніна Михальчук знайшла ніцшеанські інтенції у творчості ще одного автора ніжинських текстів Олексія Плюща.

Доктор філологічних наук, старший науковий співробітник Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України Олександр Федорук присвятив свій виступ колізіям взаємин Опанаса Марковича та Пантелеймона Куліша, що позначилися на громадській та культурній діяльності обох видатних представників Поліського краю.

У Гоголівському виші і мовознавці, і літературознавці активно вивчають творчість ще одного відомого випускника, письменника й публіциста Євгена Гуцала. Про карнавальний дискурс у мовостилі Євгена Гуцала повідомила докторка філологічних наук, професорка кафедри української мови, методики її навчання та перекладу Ніжинського держуніверситету імені Миколи Гоголя Алла Бондаренко. А фахівчиня Центру гуманітарної співпраці з українською діаспорою цього ж вишу Дарія Бобрик зосередилася на іншій темі, а саме: «Шістдесятництво в рецепції Івана Кошелівця: творчість Євгена Гуцала» і виклала думку відомого в діаспорі літературознавця, теж нашого випускника, про еволюцію поглядів письменника, котрому довелося жити й творити за часів радянського тоталітаризму.

Уже другий рік поспіль кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри української мови, методики її навчання та перекладу Валентина Пугач доповнює архівними розвідками наші знання про Федора Вовка – етнографа, антрополога, археолога, педагога, члена НТШ (1899), голови Етнографічної комісії (від 1906), доктора Сорбонни, Каннського і Санкт-Петербурзького університетів, члена Паризького антропологічного товариства, Празького наукового товариства, Українського наукового товариства в Києві (1908), автора 200-х наукових праць, вихованця Ніжинської класичної гімназії і наполягає на встановленні йому меморіальної дошки.

У Гоголівському літературному гнізді вже в XX столітті виростали письменниця Олена Печорна, літературознавець Олександр Ковальчук, педагог і письменник Юрій Бондаренко, педагог і письменник Олександр Забарний. Їхню творчість досліджують докторка педагогічних наук, професорка Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка Світлана Жила, докторка філологічних наук, професорка кафедри української і зарубіжної літератури та методики навчання Університету Григорія Сковороди в Переяславі Ганна Токмань.

Літературний текст «З часів єжовщини» ніжинської випускниці Ольги Мак як історичний документ представила слухачам директорка Центру гуманітарної співпраці з українською діаспорою Гоголівського вишу Надія Онищенко. Разом з доцентом кафедри історії України Максимом Потапенком вони започаткували проєкт. Публікуємо його нижче.

2023 року відзначатимемо 110 літ від дня народження Ольги Мак. Українська письменниця народилася в Кам'янець-Подільському, а померла в Канаді 1998-го. Вищу філологічну освіту здобула в Ніжинському педінституті, де викладав її чоловік Вадим Дорошенко. У Ніжині народилася її молодша донька Мирослава. 1938 року чоловіка заарештували разом з іншими викладачами і співробітниками нашого вишу. Про сталінські репресії в Україні, і зокрема в Ніжині, Ольга Мак написала роман «З часів єжовщини», що був повністю опублікований у Мюнхені 1954 року. У передмові вона вказала, що змінила назву містечка й справжні імена героїв. 1993 року авторка побувала в Україні і в Ніжинському держуніверситеті імені Миколи Гоголя і сказала, що описала саме ніжинські події. Сьогодні – це єдиний літературний текст, що є історичним документом того часу. Він потребує подальшого дослідження в архівах для підтвердження фактологічної цінності свідчень Ольги Мак.

«З часів єжовщини» є твором малознаним. Уперше в Україні він був опублікованим фрагментарно 1993 року в ніжинській газеті «Просвіта», що її редагували доценти НДУ імені М. Гоголя Марія та Олександр Астаф'єви. 1994 Ольга Мак надіслала їм нарис «Мій Ніжин». Його можна прочитати в журналі «Наш український дім» за 2013 рік. Світлої пам'яті Олександр Астаф'єв листувався з письменницею, але не встиг підготувати ці листи до друку. Плануємо видати твір, спогади про приїзд в Україну 1993 року, фрагменти листування, архівні розвідки. Видання спорядити розлогим науковим коментарем (цього раніше не робили), ілюструвати збереженими ніжинськими світлинами 30-х років XX століття.

Видання спогадів Ольги Мак покликане актуалізувати для громадськості тему злочинів сталінського режиму в Україні. На 2023 рік припадає 90-річчя Голодомору 1933-го. Було б доречно одночасно перевидати її книгу «Каміння під косою». Востаннє це зроблено 2004-го.

Очікуємо на такі результати, а саме: видання тому спогадів Ольги Мак тиражем не менше 500 примірників; розсилку його в бібліотеки України і зарубіжжя; проведення презентацій у Кам'янець-Подільському, Києві та Ніжині; популяризацію в засобах масової інформації.

До проєкту вже зголосилися: донька Ольги Мак Мирослава Гец, котра народилася в Ніжині 1937 року й живе в Канаді, Ніжинська міська рада, ректорат нашого університету. Надіємося на підтримку небайдужих інституцій та осіб як в Україні, так і в Канаді.

Дякуємо учасникам конференції, котрі за висловом модератора доктора філологічних наук, професора, завідувача кафедри літератури, методики її навчання, історії культури та журналістики Юрія Бондаренка, починають усвідомлювати визначну роль Ніжинської вищої школи в розвитку гуманітарних наук у координатах літературного процесу XIX століття а також у добу постмодернізму. Конференція відбувалася в режимі онлайн, але доповідачі і слухачі змогли обмінятися думками під час обговорення, внести пропозиції і накреслити напрямки нових досліджень на наступний рік.

Надія ОНИЩЕНКО

ПАЛІТУРКА

ЯК ЗАГАДКА ЛЮБОВІ

З любові до України постав і діє в Латвії Ризький український народний театр. Його виставу «За двома зайцями» М. Старицького ніжинці побачили під час XII-го міжнародного фестивалю жіночої творчості імені Марії Заньковецької восени 2016 року. Про це засновниця театру Марія Семенова розповіла в газеті «Український дім». А в журналі «Наш український дім» філологиня й учителька поділилася досвідом виховання патріотизму у школі через мистецьку творчість. 2021 року вона видала в Україні книжку-альбом «Театр як загадка любові».

Десять років тому в Ризі народився український театр. З любові до сценічного слова, що єднає серця без кордонів, з тих почуттів, що сягають генетичних глибин, з печалі, радості та гордості, що сплелись воєдино... І став народним за високим означенням майстерності! Знаний не лише в Латвії, а й у багатьох країнах Європи як дивовижний взірець мистецтва України за її межами. Про це й розповідає книга «Театр як загадка любові», нещодавно видана в Україні. І написала її засновниця й режисерка Ризького українського народного театру Марія Семенова, котра, за її ж словами, «сповідує Україну». Марія Семенова, єдина заслужена вчителька України з присвоєнням цього високого професійного звання за її межами, десять років тому вона з любові до рідного слова створила український театр у Ризі. Пишу: «Створила!». Так, організувала! Так, заснувала! Але насамперед вона створила його й творить уже десятиліття. День за днем, від репетиції до репетиції, від вистави до вистави... Як українська філологиня, як режисерка, як людина, котра живе Україною. Бо в її серці – мама й тато з родини Поліщуків, котрого закатували нелюди-кадебісти, бо в її душі – баба Федоська вічно в білій хустині з прарідної Рівненщини...

У Латвії мистецький світ добре знає Ризький український народний театр. Він бере участь у міжнародних фестивалях, виступає на сценах з академічними театральними колективами, успішно гастролює в країнах Євросоюзу і є бажаним в Україні. Прокладений мистецький місток – надійний, бо саме театр, як зазначила в передмові лавреатка мистецької премії «Київ» імені Амвросія Бучми театрознавиця і журналістка Алла Підлужна, є найкоротшим емоційним шляхом до сердець людей.

Ризький український народний театр зачарував мене «Украденим щастям». Латвійським та українським акторам зала аплодувала стоячи. Вибір драми Івана Франка, що стала світовою театральною класикою, – знаковий. Наче вчувався бойківський дух з гір, отой плин життя, що кипіло коханням і пристрастю.

З Долини, рідного міста Оксани Січко, виконавиці драматичної ролі Анни й продюсерки українського театру в Ризі, за пропозицією якої і відбувалося тут сценічне дійство, до Лолина недалеко. У цьому селі український геній планетарного мислення художньо й відтворив «Украдене щастя» з пісні про шандаря, записаної в Лолині, у якому жила поетова кохана Ольга Рошкевич. Відвідини «столиці Франкового серця», де народилося «Украдене щастя», – це нові творчі грані в сценічному дійстві театрального колективу з Латвії. Наснажені аурою великого кохання Івана Франка та Ольги Рошкевич, що витає над Карпатами, актори щиро дякували за запрошення до Лолина, зокрема подружжю Світлані та Олексі Сем'янишиним, котрі є давніми друзями родини Січків.

Оксана Січко, лікарка за фахом, виконує ролі головних героїнь майже в кожній виставі. Вона лавреатка XII-го Міжнародного театрального фестивалю жіночої творчості імені Марії Заньковецької в Ніжині 2016 року за роль Секлети у виставі «За двома зайцями» М. Старицького. З нею легко на сцені латвійським колегам. Особлива зіграність відчувається в «Украденому щасті». З діалектами Бойківщини непросто акторам. А ще ж коломийки! А ще ж пісні Христини Соловій, що підсилюють емоції трагічного дійства! За автентичність його відтворення Ризький український

народний театр у Коломиї святкував 170-річчя найстарішого професійного театру в Україні в межах фестивалю «Коломийські представлення». Вистава також зібрала велике коло любителів сцени в театральному Львові, що неабияк тішило самодіяльних акторів з Латвії.

Марія Семенова під час виступу в Ніжині. 2016 р.

«Наталка Полтавка» Івана Котляревського, «Лісова пісня» Лесі Українки, «Украдене щастя» Івана Франка, «За двома зайцями» Михайла Старицького, «Назар Стодоля» Тараса Шевченка, «Маруся Чурай» Ліни Костенко, «На перші гулі» Степана Васильченка, «Таїна буття» Тетяни Іващенко, «Житейське море» Івана Карпенка-Карого, «Квітка» Олега Миколайчука-Низовця – десять вистав, десять творчих самобутніх сходинок до ювілейного мистецького десятиліття. Вони свідчать про утвердження національної генетичності не лише українців, а й латвійців, котрі люблять Україну, її мову, культуру. Марія Семенова становленню кожної прем'єри присвятила теплі розповіді, згадала й смішні курйози, що траплялися під час репетицій і виступів на сцені в Латвії та під час мистецьких мандрівок за межами країни.

Змістовно доповнюють видання лаконічні висловлювання про театр відомих людей. На думку Почесної консулки Латвійської Республіки в Чернігові Олени Вишнякової, такі колективи, як Ризький український народний театр, цінні для взаємодії України та Латвії. Радіє театру драматургиня Тетяна Іващенко та бажає його колективу й надалі славити Україну. Потрапили на сторінки книги й мої вдячні слова як журналістки за щиру українськість театру, за творчі миті, пережиті з героями драми «Украдене щастя».

Книга-альбом «Театр як загадка любові» професійно зверстана та ілюстрована численними яскравими світлинами з життя театру і його родинних гостювань. Вражає колорит сценічного вбрання, повного автентики, що виготовляє його режисерка Марія Семенова та її колеги. Авторка цікаво та захопливо розповідає майже про кожного, з ким поєднала творчу долю у створеному нею Ризькому українському народному театрі, про сценічні знахідки, вшанування. Теплі слова подяки звучать представникам посольств, усім, хто підтримує театр як освячення любові до України.

Оксана РОВЕНЧАК, лавреатка премії НСЖУ «Золоте перо»

«МИ ВИРІШИЛИ, ЩО КОЖЕН З НАС БУДЕ СОЛДАТОМ НА МОВНОМУ ФРОНТІ...»

У Львові започаткували **розмовний клуб «Говорімо українською!»**. Участь у ньому безкоштовна. Зустрічі відбуваються двічі на тиждень на платформі ZOOM.

Як подолати мовний бар'єр і цілком перейти на українську? Чи мають попит такі онлайн – заняття серед переселенців? Про це журналістка **Сюзана Бобкова** запитала в **організаторів клубу, у директорки Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою НУ «Львівська політехніка» (МІОК) Ірини Ключковської**.

– Попит перевершив усі очікування! Коли ми починали, думали, може, одна група набереться. Ну, може, двадцять осіб зголоситься. За три дні отримали 800 анкет! – розповідає пані Ірина Ключковська. – Коли зупинили реєстрацію, до нас почали надходити слізні прохання, з молитовними значками: «Будь ласка, візьміть нас, ми вас дуже просимо». Такий попит – дуже позитивний показник. Пишуть різними мовами: українською, інколи англійською, щоб уникнути російської. Звертаються і російською. Ясна річ, що нашого інститутського ресурсу, у нас є десять філологів, замало. У співпраці з департаментом освіти і науки Львівської ОДА, ми залучили учителів з області. Окрема група педагогів долучилася з Дрогобича та львівських вишів. Окрім цього маємо наших колег з різних університетів, з Києва, Тернополя, Харкова, які приїжджали до нас на наукові конференції, семінари. Тих, які викладали українську мову, як іноземну. Ми сформували потужну команду із 45 викладачів. Маємо розроблене власне навчально-методичне забезпечення: підручники, посібники, портал з вивчення української мови, як іноземної (з рекомендаціями для вчителів та студентів).

– Як виникла ідея створити такі онлайн-лекції з української мови?

– Львів на сьогодні є перенасичений людьми, які були змушені покинути свої рідні міста, села, селища, свої домівки… Спостерігаючи за ними, ми зрозуміли, що люди потребують спілкування українською мовою. По-перше, щоб комфортно себе почувати у Львові. Це прагматичний підхід. А, по-друге, у багатьох з них – це протест! Потреба відрізнятися, принаймні в мовному плані, від тих, хто чинить агресію. Якщо вони виїдуть, наприклад, за кордон, щоб їх не плутали з русскими…

– Я так розумію, що це буде в першу чергу діалог між учасниками розмовного клубу…

– Ми допоможемо їм подолати психологічний бар'єр та дамо можливість розговоритися українською мовою! Коли ми поглянули на анкети учасників, перше, що нас вразило – широчезна географія! Переважно це люди з південних, східних, центральних областей. Дуже багато з Одеси, Харкова, Запоріжжя. Різні вікові категорії і неймовірна різноманітність професій: вихователькі дитячих садків, педагоги, юристи, медики, домогосподарки, прибиральники і кухарі… Ми не ставили вікових обмежень. Написали в жартівливій формі: від 17 до 117 років. І не дуже помилилися. Бо є в нас молоді люди. Є й люди пенсійного віку. Звісно, ніщо у світі не може замінити живого спілкування з людьми. Але зараз, на жаль, ми в таких умовах, що мусимо використовувати Zoom.

Перша зустріч відбулася у вівторок, 29 березня. Програма була цікавою. Одна частина – побутове спілкування, друга – культурологічна.

Говорили про різні постаті: Тараса Шевченка і Василя Стуса, про диригентку Оксану Линів і про кулінара Євгена Клопотенка, письменника Сергія Жадана, якого наші польські друзі номінували на здобуття Нобелівської премії… Хочемо дати людям відчуття гордості за Україну, за яку ми всі разом зараз боремося.

ДЖЕРЕЛО: https://wz.lviv.ua/interview/454821-my-vyrishyly-shcho-kozhen-z-nas-bude-soldatom-na-movnomu-fronti

«МОНПАРНАС» Євгена Слабченка

8 грудня 2021 року з нагоди 122-х роковин Євгена Слабченка (Ежена Деслава) Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою спільно з Науковим товариством історії дипломатії та міжнародних відносин провів онлайн-подію «Ежен Деслав – кіномитець і дипломат: український почерк на мапі світу». До заходу доєдналися понад 100 учасників із 13-ти країн світу, серед яких дипломати, науковці, педагоги й студенти (зокрема мистецтвознавства та міжнародних відносин), громадські діячі.

Модерував захід Андрій Яців, заступник директора МІОКу. Він наголосив на необхідності повернути ім'я Євгена Слабченка до українського культурного дискурсу, чому мають сприяти такі онлайн-зустрічі. До речі, під час події учасники переглянули фрагменти фільмів Деслава «Монпарнас» (1931) та «Марш машин» (1926).

Відкриваючи зустріч, Ірина Ключковська, директорка МІОКу, зосередилася на проблемі творення модерної української ідентичності. «Нам треба створити образ самих себе. Це як мозаїка Оранти в Софії Київській – образ цілісний, заповнений цілком, тому й оберігає нас, – сказала Ірина Ключковська. – Щоб вивершити образ України для себе і світу, мусимо віднаходити золоту смальту – наші скарби, і поступово виповнювати нашу власну мозаїку, яка була б цікавою і для внутрішнього і зовнішнього світів». Крім того, очільниця МІОКу зазначила, що Інститут систематично реалізовує проєкти, присвячені видатним, але, на жаль, призабутим діячам української діаспори, з метою популяризації їхньої духовної спадщини (йшлося зосібна про Едварда Козака, Миколу Паращука, Василя Хмелюка, український мистецький рух у міжвоєнній Празі та ін.)

Ключову доповідь виголосила докторка історичних наук Ірина Матяш, голова правління наукового товариства історії дипломатії та міжнародних відносин (Київ, Україна). У детальній презентації вона висвітлила головні віхи життя та творчості видатного українця, якого закордонні кінокола свого часу називали «першорядним режисером», «одним із найкращих кіносценаристів Європи» і «найвидатнішою особистістю сучасної кінематографії». Дослідниця ознайомила учасників із фактами біографії митця. Зокрема, промовиця розповіла про те, що Слабченко/Деслав опинився на Заході як дипломат УНР, але волею долі залишився в еміграції; він працював у Франції, Іспанії та інших країнах, та завжди наголошував на своїй українськості, був активним у громадському житті української спільноти, зокрема розбудовуючи скаутський рух («Пласт»). Крім того, Ірина Матяш виокремила сучасні здобутки української громади за кордоном у справі увіковічнення пам'яті Євгена Слабченка. Передусім, за словами історикині, вагомими досягненнями стали пошук і віднова могили Деслава на православному цвинтарі в Ніцці (Франція), а також видання книжки «Дипломатична історія України» його авторства.

Власне, про непростий шлях до віднаходження місця спочинку Ежена Деслава розповіли членкині Франко-української асоціації Лазурового узбережжя (Association Franco-Ukrainienne Côte d'Azur) на чолі з її Президенткою Іриною Подиряко.

Також під час події виступили: Вікторія Гуленко, радниця посла України в Республіці Франція, директорка Українського культурно-інформаційного центру у Французькій Республіці (Париж, Франція); Сергій Ціпко, заступник директора Канадського інституту українських студій (Едмонтон, Канада); Юлія Змерзла, екзекутивна директорка Осередку української культури та освіти (Вінніпег, Канада); Лілія Лисих, заступниця директора Департаменту міжнародної технічної допомоги та міжнародного співробітництва Львівської обласної державної адміністрації; Марина Гримич, українська письменниця, докторка наук, засновниця видавництва «Дуліби» (Бейрут, Ліван); Ігор Ліховий, перший заступник Генерального директора Шевченківського національного заповідника (Канів, Україна);. На зустрічі був присутній і Станіслав Костецький, засновник «Деславсінемафесту» (Біла Церква, Україна).

Наостанок Ірина Матяш відповіла на низку запитань.

Переглянути повний запис зустрічі можна за цим покликанням: https://www.facebook.com/MIOK.LVIV.UA/videos/267986762020615

Фрагменти фільму «Монпарнас» можна переглянути тут https://www.youtube.com/watch?v=xGuut_COE7U

https://miok.lviv.ua/?p=20235

Засновник – Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Реєстраційне свідоцтво
№ 352-24ПР, серія ЧГ,
від 6 березня 2007 року
Р/р 31253365108946 НДУ ім. М. Гоголя
код 02125668 ДКСУ м. Київ
МФО 820172
(благодійний внесок на розвиток Центру гуманітарної співпраці з українською діаспорою)

Склад редакції:

Онищенко Н. П., редакторка,
Мельничук О. В., докт. фіз.-мат. наук, проф.,
Михед П. В., докт. філол. наук, проф.,
Самойленко Г. В., докт. філол.наук, проф.
Макет, верстка та коректура – Бобрик Д. М.

Адреса редакції:
Центр гуманітарної співпраці
з українською діаспорою, кімната 210
вул. Графська, 2,
м. Ніжин, 16602, Україна
Тел./факс: (04631) 7-19-59
E-mail: ukr_diaspora@ukr.net,
diaspora@ndu.edu.ua
http://www.ndu.edu.ua/index.php/ua/tsentr-gumanitarnoji-spivpratsi-z-ukrajinskoyu-diasporoyu/vidannya-ukrajinskij-dim